समावेशीकरणको दिशामा एउटा फड्को :
गोरखापत्रद्वारा प्रकाशित थामी भाषा पृष्ठ
बि.सं. २०६६ भदौ १३ गते शनिबार

नयाँ नेपाल

गोरखापत्र

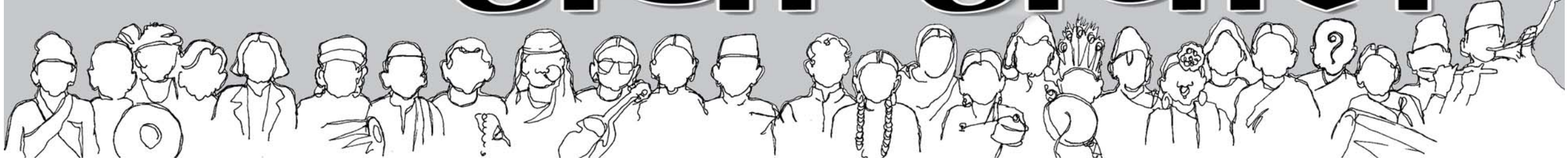

समाचार

हिन्को तामाकोशी परियोजना सडक समयङा मादुमान्

दोलखाको सिङटी बनाइसा सोदु हिन्को तामाकोशी जलबिद्युत आयोजनाका लागि आवश्यक सडक खण्ड निर्धारित समयते ताप्सा माथाङ्सा इचिनिश्ले होक्दु। स्वदेशी लगानि मात्र माथातिनि स्वदेशी प्रबिधिको प्रयोग लोङ्ले बनइसिदु का नै हाविको जलबिद्युत परियोजना हो

सडक निर्माणकाइ आवश्यक बिस्फोटक पदार्थ माहोक्दु कारण सडक निर्धारित समयते बनइसा माथाङुदु निर्माण व्यवसायीपालिको गुनासो होक्दु। पटक पटक थादु बन्द डा राजनितिक अस्थिरताए समेत सडक बनाइसाते अवरोध थादु निर्माण व्यवसायिको धारणा होक्दु। काठमाडौङा आइतवारे थादु छलफलते हिन्को तामाकोशी जलबिद्युत परियोजनाका निर्देशक मृगेन्द्रबहादुर श्रेष्ठए असार मसान्ततेका सडक खण्ड पुरा थासा थाले वै बन्द हडताल डा राजनितिक अस्थीरताका कारण नन छ महिनालिबि मात्र ताप्दु यासिले होक्दु। निर्देशक श्रेष्ठए ठेकेदारको ढिला सुस्तिको कारणए सडक नर्धारित समयते ताप्सा माथाङुदु जनकारी पिहुले नाहुदु।

कार्यक्रमते एमाले नेता आनन्द पोखरेलए भुन्या सडक निर्माणते राजनितिक जटिलताए हारवै असर मापाराइदु यासिते निर्माण व्यवसायिए काको दोश राजनितिक दलकाई पिते पन्छइसा उपयुक्त माथा यासिले होक्दु । कार्यक्रमते नेता पोखरेलए जनताको लगानी होक्दु परियोजना पूरा माथाहान भुन्या अर्थतन्त्रते समेत समेत गम्भिर असर यागाप्दु यासिन्। यदी कावनि थाहान भुन्या काको जिम्मेवारी निर्माण व्यवसायिए काइको माइदु नेता पोखरेलको भनाई होक्थ्यो।

परियोजना निर्माणकाकाई सहयोग लोङसा साखाले राजनितिक दल तयार होक्दु समेत नेता पोखरेलको खाम होक्थ्यो। सडक निर्माण छिटो एथा यासिते वाली गोरे जेखा डा ६ गोरे उच्याचा प्याकेजते बोठाइते बनइसा लागाइसिदु हो। सडक बनाइसाकाई १ अर्ब बराबरको बजेट तर्जुमा लोङ्सले होक्दु। ७५ प्रतिशत निर्माणको जेत ताप्ले होक्दु यासिदु परियोजनाको ६८ किलोमिटर सडक बनइसा लक्ष्य होक्दु।

दोलखाको सुरी-मार्बु सडक अझै रोकायान

दोलखाको उत्तर पुर्बी सुरी-मार्बु सडक खण्ड राजनितिक खिचातानिए गर्दा समयते नै दुम्सा माथाङ्तोकी। २० किलो मीटरको तो सडक खण्ड फात्सा बेरेङ राजनितिक दलए उस्ते-उस्तेको योजना वनि प्रयोगा लोयोङ्दु कारए तिन बर्ष देखि काए गति काईसा माथाङ्तोकी। यही कारण नालेङ का सडक खण्ड उस्ते-उस्ते अनुकुल वेगाले वेगाले ठाईङिनि फात्सा लागाइस्योङ्दु कारणए सडक नै कुरुपा थाले होक्दु।

सडक बनाईसा उपोभोक्ता समितिते बर्षेनी बेगाले-बेगाले दलको कार्यकर्ता अध्यक्ष नियुक्ति थाले होक्योङ्दु। दलको भागबण्डाते अध्यक्ष फेराइदु बित्तिकै सडक कुतापिङनि हेन्सा यासिते विवाद थाले होक्दु। का समस्याए दिगारे ठाइङिनि फात्सा लागइसिदु सडक

दुम्सा माथाङतिनि बेगाले संस्थाङिनि बेगाले ठाइङिनि नै फात्सा लागाइस्योङदु।

पेपेले दुम्मा जेत मात्रा थाहान्,दलको खिचातानिए गर्दा सडक बनइसा माथाङुनो, सुरी दोभानको स्थानियबासिन्दाए यास्योङ्दु। हाविको पाली २०६४ ते उपोभोक्ता समितिको अध्यक्ष छानाइसा मौका कांग्रेसए खालामुले नाहुथ्यो। दोस्रो बर्षगुरी एकीकृत माओवादी मितिको अध्यक्ष थाले होक्योङ्थ्यो। तेस्रो बर्ष गुरी एमालेको भागते समितिको अध्यक्ष छानाइसा पालो थाले होक्दु। कांग्रेसङिनि समितिको अध्यक्ष थादु रामकुमार खड्काको नेतृत्व थादु बेरेङ सुरी भोर्लेङिनि सडक फात्सा लागाइसिले होक्थ्यो। तो बेरे बोठाइसिदु ३ लाख रुपैयाको बजेटए ५ सय किलोमिटर जतिको घोडेटो उलामकाई चौडा लोङ्सा जेत थाले होक्थ्यो।

बेगाले बर्ष तो सडक फात्साकाई सरकारए ८ लाख बजेटक छुट्याइनो। हविको उलाम प्रबिधिक पक्षङिनि आप्रा माथादु डाते माओवादीङिनि अध्यक्ष थादु जगत कार्कीको नेतृत्वए सडक बेगाले ठाइङिनि नै फातुनो। सडक हाबिको भुन्दा डेड सय मिटर ह्याङिनि फात्सा लागाइसिले होक्दु। तो बजेटए नाका ठाइते करिब १२ सय मिटर ट्याक खोलाईसा जेट लोङुनो। हाविको पालि छुट्याइसिदु ३ लाख बजेटको हारावै प्रयोजन माथाहान्।

का पालो भुन्या तो सडक फात्साकाई गाबिसए २५ लाख बजेट पिहुले नाहुदु। समितिको अध्यक्षको जिम्मेवारी गुरी एमालेए नियुक्ति लोङुदु डिल्ली बस्नेत थाले होक्दु। का समितिए उलाम प्राबिधिक रुपङिनि हाविको सडक उपयुक्त माथा यासिते बेगाले ठाइङिनि नै फात्सा योजना बनइले नाहुदु।

हाविको ठाइङिनि उलाम फात्स हो भुन्या उपलब्धी शुन्य थादु यासिते गबिसए डाङालिबि तोकोलागि बेगाले बिकल्प दाङ्सीदु हो,

थाङ्मीपालीको : चाहाना थम्बुवान स्वायत्त गणराज्या

देश नालेङ संक्रणकालीन अवस्थाङिनिङ् गुज्राईले डोदु। जसको कारण हजारौं नेपाली सपुत पालीको बलिदन्डीनिङ् केल्दु संघिया लोकतान्त्रिक गणतन्त्र यथस्थितिवादको लाकते यालेत्ले होक्दु। यही कारण हो,नालेङ काङा राजनितिक अवस्था राष्ट्रिय ढुकुटिकाई भत्ताकै नामेते दुम्सा देखि कुर्सी किस्रोत्छा डा कि तुप्सा को जुहारिते सिमित थाले होक्दु।

नालेङ राष्ट्रिय सहमतिको सरकार बनाइसा जेखा बहस चलइले होक्दु। का बिषयते आहे खाम चिस्रेकुदु गुरी एकीकृत माओवादी हो। तर माओवादीका का प्रयास जनताको मेसेते छारा लात्सा बाहेक हारा वै माथा। नालेङको सरकारको बिकल्पते एकीकृत माओवादी वे थादु नै। तर सरकार बनाइले वै तो राष्ट्रिय सहमतिको सरकार बनाइसा माथाङ। त्यही कारण डासा इथान्दुकी नन माओवादीको सरकार बनइले वै तो आहे उनीतेका टिकाइसा माथाङ। का अवस्था एकीकृत माओवादीको मात्र माथा, नालेको राजनितिक बृतङा इचिनिस्दु साखाले पार्टीको अवस्था त्यस्तै थादु। साखाले पार्टीको अवस्था दिगोरे थादु डासिदु बर्षौंङिनि नेपालङा चलाइचा रादु खाष्या बाम्णी फेला थादु हो। अर्थात तोवाङए नेतृत्व लोङुदु सरकार फेल थासा यासिदु नै नालेङको अवस्था हो। त्यसैए नालेङ डासा इथन्दुकी खास्या बाम्णीको सरकार नेपालङा नन असफल थाहान्। तोए गर्दा नन नेपालङा राष्ट्रिय सहमति जुटाइसाकाई नाका बिकल्प दाङ्को माइदु। का नै नालेङको आवश्यकता हो। नालेङको अवस्था का बिकल्प डासिदु सर्ब जातिय सहमतिको राष्ट्रिय सरकार हो।

हो, सर्बजातिय सहमतिको नाका नेतृत्वको सरकार बनाइयान भुन्या मात्रै नालेङ इचिनिस्दु राजनितिक समस्याए निकासा काइसा थाङुदु। यही सरकार नै स्थाइ सरकार थासा थाङुदु। का सरकाऐ मत्रै नँलेङको समस्या समाधान लोङ्सा थाङुदु। यस्तो अवस्था निनि वै राष्ट्रिय सहमतिको निउङा जर्बजस्ती दि कल जातीबादी सरकार चलैसा दाङयोङ्ले नायोङ्दु। याङ देशङा हत्याहिंसा, लुटपाट,अपहरण, बलत्कार वोनिङ घटना थाले होक्दु। महंगि ईस्याङ ईस्याङ नै आहे थाचा याले डोदु। बेघाले दिसा २३९ + निसथाङ सुम्क्युत बर्खाङिनि एकात्मक तथा केन्द्रिकृत राज्याङिनी ठुमिदु शोषित पिडीत आदीबासी जनजाती चामाईचा अल्पसंख्यक दलीत लिबिथायोङदु बर्ग मदेस्या मुस्लीम पाली आन्दोलित थायोङले होक्योङ्दु। यस्तो थासाको लिबि नालेङको सत्तासिन पाली गम्भिर माथायोङदु नै दिगोरे जेखा कारण हो। देश बिस्तार बिस्तारै कछुवाको गती वोनिङ गृहयुद्धङा यादु भान थाङ्मी मतै माथाते नेपाली जनताये लोङयोङ्ले नायोङ्दु। जाहा गौतम बुद्ध निइदु देश शान्ति क्षेत्र नेपालङाते इङोसाईते केल्दु बेरेङ् याङ अशान्ति क्षेत्र नेपालको नामेये इङोसाईषा थालेङोदु।

देसको का अबस्था निते थम्बुवान स्वायत्त राज्या परिषद् आन्दोलनङा लाङ्शिासा बाध्यता थालेङोदु। कारण राष्ट्रिया तथा जातीय मुक्ती आन्दोलन को क्रमङा थाङ्मी पालीय वै देशकाई इली थाङ्मी, बीर बाहादुर थाङ्मी, चतुरमान थाङ्मी,बिर्खा बाहादुर थाङ्मी, टेक बाहादुर थाङ्मी,मान बाहादुर थाङ्मी,बाबाकाजी थाङ्मी,रत्ना बाहादुर थाङ्मी, ठिल्बाहादुर थाङ्मी,चित्र बाहादुर थाङ्मी, रन्जीत थाङ्मी,कुमार थाङ्मी,बलदेब थाङ्मी,जङ्गे थाङ्मी, नितेस थाङ्मी,बिन्दा थाङ्मी लगायत ३० जना डा सुम खाली का भन्दा आहेको संख्याङँ बलिदान सहित पिको दुम्ते नायोङ्दु। तर बिडम्बना डाको या दु : खाको नामा डाको पाराईदु बेरेङ मिती २० ६४। ११। १८+ मा.ओली दि.ला गतेको ईस्याङ त्येति कालेङको सात दल समिलित सरकारऐ लिम्बुवान खम्बुवान थरुहट डा तामासालीङ्ग राज्याकाई बार्ताको माध्याम्डीनि स्वीकार लोङुनो तर थाङ्मी डातीको जनघनत्व डोदु दोलखा सिन्धुपाल्चोक रामेछाप डा सिन्धुली जिल्ला निनी वै राज्याको बे खामै तोर्ताको जातीय अस्तित्वकाई वै मासुईकारायोङ्नो तोङिनी त्यती कालेङको यतीहासिक घडिङा वै उस्तेवाङ्को थाङ्मी डातिको ठेकेदार गाई नै हो डाते रुचाईसा पाली अन्धोभक्त थाते बाम्णीबादी पाट्रिको ठारमेन चाबुसा ते नै ब्यास्त थासा डा बेघाले दिसा उस्तेवाङ्काई दर्तावाला संस्थाको हिमायती थाईदु डासीयोङदु पाली अधिकार मूखी थासाको सट्टा सधै हरेक सम ऐ डलर मुखी थाते प्रोपोजल तयार पाराईसाते नै ब्यास्ता थायोङ्दुऐ थाङ्मी राज्याको बे खामनै तोर्ताको।

थाङ्मी जातीको अस्तित्व समेत धरापङा थाचायाले डोदु महसुष निय लोङ्वान तोङिनीङ् का सम्बन्धाङा लगभग यघारा + दिदि महिनातेका ब्यापकरुपङा छलफल डा बहस लोङ्डा लिबी आई ऐल ओ १६९ + दि मा क्युत त्याङ संघियताको से सरुप ऐतिहासिक पृष्टभुमीको आधारङा हरेक जनजाती पालीको आत्मा निर्णयको अधिकार नामाको राज्या सन्चालन थाहान्या थाङ्मी डाती पालीको हाराकै माथासा अबश्या थाकोमाइदु जसोगरी थालेङ् वै थाको माईदु डाते निस्कर्षङा यालेत्ते थम्बुवान स्वायत्त गणराज्या को अबधारणकाई सार्बजानिक लोङ्ते काको नामेङी डा खम्बुवान थाङ्मी परिषद नामक राजनैतिक मोर्चा ङिनिङ देश व्यापी रुपङा संगठित थाले वै हाबी चावाई दु ऐ मात्र निये नेपालको राष्ट्रिय राजनितिको मुल प्रवाहाङा थम्बुवान काई स्थापीत लोङ्सा सफल थाईन त्याङ् ऐ हि क्रमङा थम्बुवान महिला बिभाग थम्बुवान भोलेन्टियस फोर्श थम्बुवान धार्मिक तथा संस्कृतिक बिभाग वोनीङ जनबर्गिय संगठनको रुपङा स्थापीत थाते ब्यापक रुपङा गृहे जेतङा जुटाईदु निङा लिबी काङीनीङ् अतेइते उस्तेबाङ् काई समाजसेबी बुद्धिजीबी चाली सियोङ्दु पाली ऐ साई-साई वै बुझ पचैते थम्बुवान प्रती नकारात्मक टिका टिपणी मात्रै माथाते थम्बुवान को नै अपवाख्या लोङ्ते साखाले थाङ्मी डाती पालीकाई भ्रम जालङा पाराइते धमिलो पाङ्कुङा नाङा सात्छा दुश्प्रयास लोङ्ते सस्तो लोक प्रियता कमैसा बाहादुरिताको प्रदर्शन लोङयोङ्ले नायोङदु तो तोबाङ्को नजरङा तो बहादुरीता तोबाङ्नामा थाङुन तर निको ठम्यईते तो बाहादुरीता माथाते बौद्धिक दरिद्रताको उपच मात्रै हो कारण याङ साखालेकाई स्पष्ट थाको दुम्ले डोदु कि पार्टी भन्दा जाती जेखा थादु जाती भन्दा नासा जेखा थादु यही जातीङा नासाको लागी गोरेसिशा थम्बुवानको बिरुद्धङा चलैदु भ्रमपाली को भण्डाफोर लोङ्तावाले देशको साक्खाले थाङ्मी बन्धुपालीकाई थम्बुवान स्वायत्त राज्या परिषद् पटक पटक आव्हान लोङुदु। स्रेको जैगै को थाङ्मी बन्धुपाली स्रेको यदि का समयङा वै नि मास्रेकी न्या स्रेयोङ्दु पालीय निकाई नै त्रिते हाबी हेन्छा बाध्या थायोङ्दु तोङिनी तोबाङ् लक्षेङा यालेत्ते तोर्तायोङ्दु तोङिनीङ् नि गुरी घाईते थाते निथेको मभरी दुङ्डा कैद थाईदु निकाई प्रिङ्डीनी वै प्रहार थादु दुङ्डीनी वै प्रहार थादु।

निको नराम्रो पराजयेको काहानीकाई प्रयोग लोङ्ते सुऐ वै आप्रा खाङ्लाको + कथाको प्लट बनैते प्रख्यात कथाकार बनैसियोङ्दु थादु त्याङ् निको दयनिय बृतान्तको नकल लोङ्सामी असलङा संभ्रानत कलाकार बनैसियोङ्दु थादु निको काूध बेघालेकाई नेता थाते कुर्सितेका यालेत्छा चाली बनैदु थादु थाङ्मी बन्धुपाली निको कोण्टे वै सुकाई वै जुत्ता बेचाइते आल्माङ् साकार पाराईसा माध्यम थादु त्याङ का आन्तारेङ्डा निकाई त्रासा शारिरिक तथा मानसिक रोग समेत स्वास्थ्या ब्यावसा ऐ पालीको लागी बिल्डीङ्ग बनैसा कप्टी पदार्था याबनैदु त्याङ निथेको परीवारको आस्को केनद्र बिन्दु नि तर नि निथेकै चर्तीकलाङिनी जातीय थाते निथेको लुङ्गूरिको कसिूरँ चिसा तोबाङ्को पात्र बनैसिदु तोङिनि निको सन्तान निको काहाली लागाईसा जिबन काहानी योसा बाध्या डा मुक दर्शक थायोङ्दु तसर्थ बन्धुपाली लक्ष्य खालाम्साको लागी स्रेको नै माईदु नत्र स्रेयोङ्दुपाली निथेकाइ नै त्रिते हाबी थासा बाध्या थायोङ्दु त्यैसै ऐ थाङ्मी बन्धुपाली स्रेको जागै को स्रेको हाराकाई त्याङ प्रतिक्षा लोङ्सा पालीय त्यहि चिजमात्र खालाम्योङ्दु जुन प्रयास लोङयोङ्दु पालीय तोर्तायोङ्दु थादु त्यसैऐ नियवै प्रयास लोङ्को हाबी हेन्को थाङ्मी समुदयपाली बेघालेको लागी नि लणैसिईन कयौ पटक नान निथेको लागी गोरेसीको अन्तिम पटक अन्तङा थम्बुवान काई का स्थानतेका केचिलेत्योङ्दु आर्थिक तथा नैतिक सहयोग लोङ्नुदु सम्पुर्ण थाङ्मी महानुभाव पालीङा हार्दिक बधाई तथा धन्याबात ज्ञापन लोङवादु साथै केल्दु इस्याङ पालीङा यस्तै प्रकारको सहयोग डा सक्रिया सहभागीता को लागी हार्दिक आव्हान वै लोङवादु।

बलमान थाङ्मी
सिमीरिस्मी आलाम्पु
गा.बि ५
मादाल्या टोल टोपरा डाडू
दोदखा

आदिवासी जनजातिको आन्दोलन चुनौती डा सम्भावना

नेपाल बहुजाति बहुसूस्कृतिक डा बहु धार्मिक बिविधाता निदु बहुराष्ट्र राज्या थादु +हो। मानब बिकास क्रम्को द्रष्टिकोण आधारङा काइसा थाहान्या वर्तमान नेपाली समाजङा गण. कबिला.जनजाती डा जातीको बसोबास डोचाकेल्ते डोदु त्यसैये नालेङतेका को त्थ्याङका अनुसार १०३ + दि थाङ् सुम खाली जाती पाली भन्दा आहे नालेङ् वै उस्तेबाङको अस्तित्वो डा डोयोङदु नस्लको द्रष्टिकोण को आधारङा काईसा थाहान्या मङ्गोल आर्या डा अष्ट्रो द्रविट प्रजाती पालीको जन समुदाय बसोबास लोङयोङले डोयोङदु भासिक द्रष्टि कोण को आधारङा काईसा थाहान्या भोट बर्मेली भारोपेली अष्ट्रोद्रबीड डा अरबीक भासा परिवार अन्तरगत चिज्याङ्सा भासाभासी डोदु धार्मिक द्रष्टिकोण को आधारङा काईसा थाहान्या मुन्धुम हिन्दु बुद्ध मुस्लिम डा इसाई आदी धर्मा लम्बी बसोबास लोङयोङले नायोङदु का नै बिविध जातजाती भासा भासी धर्म डा सांस्कृती थादु देश दि राष्ट्र माथाते बहुजातीय राष्ट्र हो। तर का बास्ताविकता काई पुरानो सामान्ती राज्यासत्ता ऐ कोलेङ् वै सुङ्काराइको माथाङतोकी का थासा को मुख्याा कारण हारा थ्यो त्या याङ भन्दा २४० निस थाङ ओलीखाली बर्खा हाबी हाङ पृथ्वी नारायणशाहा डा तोको उत्तराधिकारी बंशपाली ऐ कथीत नेपाल ऐकीकरण को नामेते सैनिको बलङीनी गोर्ख राज्याको बिस्तार लोङ्सा जेत सुरु लोङुदु थ्यो।

भुगोलको यकिकरण थाले वै बास्ताबङा आदिबासी जनजाती जातीपालीङा आर्य (बाम्णी - खास्या) जाती पाली निस जाती समुदयबीच्डा भावनात्मक यकीकण डा दि माथायोङताकी थ्यो। आर्य (बाम्णी-खास्या) जातीय हाङपाली दरबारिया पाली चौतारिया पाली राजपुरहितपाली हाङये खटेईदु सामान्तपाली कट्टर हिन्दु धर्मको बर्ण श्रम व्यावस्थाको पक्षेपाली

बलमान थामी
दोलखा

थायोङ् थ्यो हिन्दु धर्मको वर्ण श्रम व्यावस्थाये समाजकाई ओली भाङा बिभाजन लोङ्ते नायोङ्दु तो थादु हाबिको -बाम्णी दोस्रो-खास्या तेस्रो-वैष्ण डा चौथो-सुद्रा काङा वै पांङकु चलैसा डा माचलैसा शुद्र डोदु आदिबासी जनजाती जातीय समुदाय डासिदु प्राकृतिपुजा निथेको नै मुन्धुम (धर्मदर्शन) निकीदु समाजबादी चरित्र अनुसार को सांस्कृती जसङा चाहुचा डा चामैचा निस्काको सम्मान सह भागीता निदु जाती पाली थाईदु।

गोर्खा राज्याको बिस्तार लोङ्सा अभियानङा नेपालको निबोङ्ले भाङा भुमी चा आदीबासी जनजाती मुल्को खम्बु डा लिम्बु थम्बु जातीको संघ राज्यापाली खम्बुवान डा लिम्बुवान नामा थम्बुवान मध्या नेपाल को तामाङ् डा रोइमी डातीको संघ राज्यापाली तामाङसालीङ डा नेवा (नेपाल) पश्चिम नेपालङा को गुरुङ मगर थारु डा मंगोल प्रजातीका खस जातीको संघ राज्या पाली क्रमस : तमुवान मंगरात थारुवान डा खंसान राज्या पालीकाई सैनिक बलको खुनी आक्रमणङीनी बल पुर्वक गोर्खा राज्याङा गाभायोङ्नो संघ राज्या पालीकाई गोर्खाङा भागाइसाको नामानामा भुमी चा आदीबासी जनजाती जातीपाली को अधिनङा डोयोङदु पुर्खौ देखी भोगचलन लोङ्ते केल्योङ्दु भुमी प्राकृतिक स्रोत सम्पदा च्युरिते दरबारिया डा सामन्तपाली ऐ पुर्ण रुपङा कब्जा दिम्ते निथेको नै मातृ भूमीङा तोबाङ्काई बिस्थापित लोङ्सिन पराजित राज्याको जोस ऐ गोर्खा हाङको आदेश प्रमाङ्गी मानाईसा तोबाङकाई मोदु नै तोर्तायोङनो न्या आदेश प्रमाङ्गी मानायोङ्दु पाली काई सर्व स्वसहित मृत्युदण्ड पियोङ्नो तोबाङ्को उमा हुचापाली अछुत जातीकाई जिम्मा पियोङ्नो न्या हानी पयकाई दास बनयोङनो कावोनिङ संघीय संरचना प्रणालीङा रहैदु संघ राज्या पालीको अस्तित्व समाप्त थाते मध्ययुगीन सामन्ती निरङ्कुश राजतन्त्र डा केन्द्रीकृत यकात्मक राज्यसत्ताको उदय थासा यालेतान।

सामन्ति निरङकुश राजतन्त्र डा केन्द्रीकृत यकात्मक राज्यासत्ताको बिरुद्ध हाबिको पराजति जातीय राज्या पाली ङिनिङ् कालेङ् कालेङ्डा + बेलाबेलामा बिद्रोहतेका माथादु माथा +बिद्रोसमेत नभयका होइना तर जाती बादी शासक पालीय जातीय बिद्रोहो काई निर्ममता पुर्वक दमन लोङते केल्योङान नेपालको निबोङ्ले डा खम्बुवान लिम्बुवान थम्बुवान राज्याङा गोर्खाली भासाते आठेनै चिआजिरसा + घृणगर्ने गोर्खाली भासा पणैसिषा पणैसिको मापिसा वोनिङ् आन्दोलन टाहान चले कावोनि स्थिती निते चैनपुर अम्बलको हाकिम अभिमान सिंह बस्नेतको जाहेरि लीबी बि.स. १८४५ दिला थाङ् ओलिवालाङ् डा हाङ् रणबाहादुर शाहा ऐ किरात अक्षर पणैसा डा पणैसिषा राजबिद्रोही पालीकाई चुम्ते केल्साकाई जबरजस्ती यासियोङ् न्या सातो डासा हुकुम गुरि जारी लोङयोङ्नो तो हुकुम्थादु ऐ खम्बुङा लिम्बु थम्बु जातीको उस्तेवाङको सम्पुर्ण धर्मग्रन्थ (मुन्धुम) ज्योउते पिर्इन। बोन्बो श्री जंगा भागाईते सिक्कीम याते कर्मा काण्ड समेत उगोको भरङा लोङको माईसा थाहान कावोनिङ आर्य (बाम्णी - खास्या) साषक पाली ऐ भुमी आदीबासी जनजाती जातीको भुमी प्राकृतिक स्रोत सम्पदा च्युरिते मात्रै पुर्ण कब्जा दिम्योङ्नो तोबाङ्को भासा धर्म डा संस्कृति च्युरीते वै पुर्णि रुपङा दमन लोङयोङ्नो कावोनिङ् पार्रे भुमी चा आदीबासी जनजाती समुदय ऐ उस्तेबाङको मातृ भुमि डा आन्तारिक उप निवेसिकरणको चर्को शोसण दमन उत्पीडन डा भेदभाव झेलाईते केल्को माडैसा बाध्यात सिर्जना लोङयोङनो आर्या (बाम्णी - खास्या) जातीय शासकपाली निस भिन्नै धर्म भासा डा संस्कृती थादु जातीको जनसमुदाय बिच समानताको निती डा व्यावाहार लोङसा भन्दा वै उस्तेवाङ् ऐ बिजय लोङयोङ्दु राज्याङा दिइगोरे जाती दिइगोरे देश दिइगोरे भासा दिइगोरे भेश को निती काईते बेगाले अर्थङा डासा माइदु का जाती बादी शाषक पाली बिजय लोङयोङ् दु राज्याकाई नाका हिन्दुस्थान बनैसा प्रयासङा थ्यो राज्या बिस्तार थाचा यादुका गर्दै जादा जातीबादी शाषक पाली आर्य (बाम्णी-खास्या) जातिपालीकाई मात्रै राज्याको हरेक ताहाङा स्थापित लोङसा भुमी चा आदीबासी जनजाती मुलुक्को जातीकाई बिस्थापित लोङसा खाल्को राज्याको कानुन निती डा भेद भाव पुर्ण व्याभाहार ऐ २४० निस थाङ् ओली खाली बर्खा तेका निरन्तरता खालामुनो काये नेपालको भुमी चा आदिबासी जनजाती मुलका जाती पाली को परम्परा पहिचान डा अस्तित्वकाई निमाटन्न लोङसा जेत लोङुनो तोबाङको नैसर्गिक सार्व भौम अधिकार भुमी प्राकृतिक स्रोत सम्पदा भासा लिपी धर्म संस्कृति प्रथा परम्परा डा अध्यात्मिक बिश्ववास च्युरिते जातीबादी शाषक पाली डीनिङ् शोसण दमन उत्पीडन डा भेद भाव पुर्ण निती थुर्प्याइते केल्योङान। ■

नाका संविधानते चामाईचाको अधिकार

कुसुम थामी

नेपाल चाहुचा प्रधान राष्ट्र हो। काङाको साखाले जेतमात्र माथातिनि अधिकार समेत चाहुचाङिनि निर्देशित थादु। का देशेङा चामाइचाको अधिकार चाहुचाको दया मायाको विषयवस्तु बनाइले होक्दु। का अवस्था नालेङिनिको माथा मानव उत्पतिङिनि नै थादु हो। त्यही थाते का विषयए चाहुचाको सोचाईते नालेङ्तेका जरा गाडाइले नाहुदु हो। का बिचार परिवारङिनि समाजतेका प्रभाव पाराइले नाहुदु। का कारणए डासा इथान्दुकी चाहुचापाली डा होक्दु का बिचार मुलुकको संबिधान भन्दा जटिल तरिकाए प्रयोग थादु। जस्को शिकार मुलुकको चामाईचा थायोङ्ले होक्योङ्दु। का समस्याकाई जति गम्भिर थाते योसा पर्न्या हो तो वनी थादु माइचिनिस। का प्रभाव नन बनाइसा यास्योङ्दु नाका संबिधान डा मापाराई डासा माइथान्। त्यही थाते नाका संबिधानङा समेत चामाइचाको अधिकार ओझेङा मापाराई डासा माइथान्।

नालेङ मुलुकङा सुम करोडको हाराहारीङा मीको संख्या यागाप्को दुम्ले होक्दु। तो मध्ये आधा भुन्दा आहे वे चामाईचाको जनसंख्या होक्दु। तर तोवाङ्काई आधारभुत अधिकारको बारे समेत जनकारी माहोक। तो थाते कावाङ्काई मुलुकी ऐनङा हार लेखाइसिले होक्दु ? चामाईचाको अधिकार कुधोनी होक्दु ? यासिदु खाम साइसावे आहे नै अलम्थाको खाम थाहान। यस्तो अवस्थाङा समाज चलाइसा यासिदु व्यवहारिक कानुन नै थादु। जुन युगौङिनि प्रयोग थाचा राले होक्दु। यही नै चामाइचाको लागि बाधक थादु हो। जस्को माराङा नेपाली चामाइचा पारायोङले होक्योङ्दु। का मध्ये आदिवासी जनजाति चामाईचाको अवस्था वे भुन आरिको फान्दु होक्दु। देशेङा मात्र माथा का सोचाई अलिकति शिक्षित थायोङ्दु परिवारङा समेत जिवित होक्दु। चामाइचा यास्योङ्दु कुटुम्वाको नेम्ते हेन्सा जात हो,तोवाङको जेत यासिदु चुलो चौका लोङ्सा मात्रै हो,यासिदु गलत सोचाई नालेङतेको वै जारा गाडाईले नाहुदु। चामाइचाए नाका मी नामा संगत यासिसा माजा, जागिर च्यायोङान भुन्या नेम बिगाराइदु यासिदु मानसिकताए वे भुन चामाइचाइकाई सिसा ना मोसा बनाइले नाहु। का अवस्थाए चामाईचा यासिदु चाहुचाको सम्वाहक वनी थासा अवस्था थाले होक्दु।

नालेङको अवस्थाङा चामाईचा अधिकारको सवाल यासिदु समान प्रतिनिधित्वको सवाल हो। अर्थात राज्यको बिकासको क्षेत्र, शक्ति बाडफाड मात्र माथा नियन्त्राणते समेत चामाइचाकाई समान सहभागी बनाइको माइदु। समाजङा बर्षौ हाबिङिनि जारा गाडाइते नाहुदु व्यवाहारिक सोचकाई फात्ते चिको माइदु। जबतेका नेपाली समाजङा चा डा चामाईते लोङ्सीदु बिभेद, चाहुचाए कमइते केल्सा, चामाइचाए तोकाई पकइते यासा सोचको अन्त्य माथा तो बेरेतेका चामाईचाको अधिकारको बारेते जति सुकै जेखा खाम लोङ्ले वै तो कोरा कागज बाहेक हारा वै माथा। यस्तै अवस्था नन वै यथावत थाहान् भुन्या नाका नेपाल कुताले वै बनइसा माथाङ्।

नाका नेपाल बनाइसाकाई काङाको साखाले बर्ग, क्षेत्र वा समुदायको चामाइचा उस्तेको अधिकारकाको बारेते सक्षम थाको मायदु। काको लागि व्यवहारिक रुप डा कानुनी रुप नामा-नामा हेन्को माइदु। तो थाते संबिधानङा नै चामाइचाको सम्पतिते समान हक, समानुपातिक प्रतिनीधित्व, ज्यालाते समानता, महिला दुङ्डा होक्दु आहे वर्ग समुदायका (आदिवासी जनजाति चामाइचा, दलित चामाइचा, मुस्लिम तथा मधेसी दलित चामाइचा) चामाइचाको वास्तविकताको पहिचान, तो वर्ग समुदायका चामाइचाको लागि सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, प्रशासनिक, गैर सरकारी डा अर्ध सरकारी संघ संस्थाते समानुपातिक प्रतिनिधीत्वको व्यवस्था किटान थाते तोकाईको माइदु। काकाई कार्यन्वयन लोङ्सा संविधानते नै जनस्तरङिनि राष्ट्रिय स्तरतेका अनुगमन समिति बनइको माइदु। अनुगमन समितिए दिगोरे नियमावली बनइते जेट लोङ्को माइदु। यस्तो माथाहान भुन्या ठाइते कारबाहीको व्यवस्था थाको माइदु। कावनी थाहान भुन्या मात्रै नेपाली महिलाको अधिकार सुनिश्चित थादु। ■

नयाँ नेपालको भोलिको अङ्क *मारवाडी र मैथिली* भाषामा प्रकाशित हुनेछ।

पृष्ठ संयोजक : टेकराज थामी
सह संयोजक : भवबहादुर थामी
पत्राचार ठेगाना :
नयाँ नेपाल, गोरखापत्र दैनिक
पो.ब.नं.२३ काठमाडौं
E-mail:
thami@gorkhapatra.org.np